

ÖMER SEYFETTİN VE JİMNASTİK

*Hasan YÜREK - Burcu CEYLAN YÜREK**

Geliş Tarihi: 01.10.2020

Kabul Tarihi: 11.10.2020

Atıf Bilgisi: Hars Akademi
Uluslararası Hakemli Kültür-
Sanat-Mimarlık Dergisi

Sayı: Özel Sayı

Sayfa: 107-118

Yıl: 2020

Dönem: Ekim

Özet

Türk edebiyatının önemli isimlerinden olan Ömer Seyfettin'in hikâyeci yönü ön planda olmakla birlikte çeşitli alanlardaki yazı çalışmaları söz konusudur. Millî olmayı her alanda uygulamaya sokmaya çalışan yazar, edebiyat başta olmak üzere her alanda milliliği sağlamaya çalışmıştır. Onun kaleme aldığı düzyazılarda zaman zaman edebiyat dışına çıkıp çeşitli alanlardaki düşüncelerini paylaştığı görülmektedir. Bu alanlardan biri de jimnastiktir. Yazar, üç yazısında jimnastik üzerinde durmuş ve bu alanla ilgili düşüncelerini çok açık ortaya koymuştur. Bu yazılarda onun amacı kendi tecrübelerinden hareketle topluma yol göstermek ve millî sporları ön plana çıkarmaktır. Bu çalışmada üç yazıdan hareketle Ömer Seyfettin'in jimnastik tecrübeleri ve düşünceleri ortaya konacaktır. Böylece daha fazla hikâyeci yönüyle bilinen yazarın jimnastiğe dair yazdıkları üzerinde durularak onun farklı bir alandaki görüşleri irdelenecek, onun niye böyle alanlarda düşünce paylaştığı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ömer Seyfettin, Jimnastik, Öğretici metinler.

* Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Mersin, Sorumlu Yazar, hyurek@mersin.edu.tr / ORCID: 0000-0002-6923-0678
Öğretmen, Mezitli Şehit Fatih Soydan Ortaokulu, Mersin, ceylanuyurekb@gmail.com / ORCID: 0000-0001-6887-4298

OMER SEYFETTİN AND GYMNASTICS

*Hasan YÜREK - Burcu CEYLAN YÜREK**

First Received: 01.10.2020

Accepted: 11.10.2020

Citation: Hars Akademi
International Refereed Journal of
Culture-Art-Architecture

Issue: Special Issue

Pages: 107-118

Year: 2020

Session: October

Abstract

Although the storytelling aspect of Omer Seyfettin, one of the important names of Turkish literature, is in the foreground, there are writing works in various fields. The author, who tries to put nationality into practice in every field, has tried to ensure nationality in every field, especially in literature. In his prose writings, it is seen that he sometimes went out of literature and shared his thoughts in various fields. One of these areas is gymnastics. The author focused on gymnastics in three of his articles and clearly expressed his thoughts on this field. In these articles, his aim is to guide the society based on his own experiences and to highlight national sports. In this study, Omer Seyfettin's gymnastic experiences and thoughts will be revealed based on three articles. Thus, by focusing on the writings of the writer, who is more known as a storyteller, his views in a different field will be examined, and why he shared ideas in such areas will be examined.

Keywords: Omer Seyfettin, Gymnastics, Instructive texts.

* Associate Prof., Mersin University, Faculty of Science and Literature, Department of Turkish Language and Literature, Mersin, Responsible Author, hyurek@mersin.edu.tr / ORCID: 0000-0002-6923-0678
Teacher, Mezitli Şehit Fatih Soydan Secondary School, ceylanuyurekb@gmail.com / ORCID: 0000-0001-6887-4298

Giriş

1884-1920 yılları arasında yaşayan Ömer Seyfettin hikâyeciliği başta olmak üzere çeşitli yönleri olan bir şahsiyettir. Her alanda millî olunması gerektiğini düşünen yazar, bu bağlamda gayret göstermiştir. *Genç Kalemler* ile millî bir dil ve edebiyat oluşturma gayretine girişen Ömer Seyfettin bununla sınırlı kalmamış her alanda milliliği oluşturmaya çalışmıştır. Bu bağlamda onun, jimnastiği dahi ele aldığı ve bu sporu değerlendirdikten sonra hayatımızda olması gereken sporları irdelediği görülmektedir. Onun jimnastik bağlamında yazdığı belli başlı üç yazısı bulunmaktadır. Bu yazılar “Jimnastiğe Dair-I”, “Jimnastiğe Dair-II” ve “Millî Jimnastik” başlıklarını taşımaktadır. Makale-i fennî üst başlığıyla yayımlanan ilk iki yazı sırasıyla 1 Ekim 1904 ve 12 Kasım 1904 tarihlerinde *İzmir* adlı yayın organında çıkmış; üçüncü yazı ise 9 Temmuz 1911’de Yeni Hayat Kitapları arasında Selanik’te yayımlanmıştır. Yazar bu üç yazının ilk ikisinde jimnastik tecrübelerini ve bu alanla ilgili görüşlerini kaleme almış, üçüncü yazıda aynı hususlar üzerinde durmakla beraber jimnastik konusunda yönlendirici olmaya çalışarak millî sporları ön plana çıkarmıştır. Bu genel özelliği taşıyan yazılarda ortaya çıkan tecrübe, düşünce ve yol göstermeler şöyle sıralanabilir:

1. Jimnastik Tecrübeleri

Jimnastiğe dair tecrübeler üç yazının ikincisi olan “Jimnastiğe Dair-II”de yer almaktadır. Bu yazıda hatıralar aktarılmakta, tahkiye ön plana geçmektedir. Yazar, jimnastikle tanışmasının dokuz yaşında olduğunu ifade etmektedir. Jimnastikle tanışma kendisinde “*Kuşdili’nde oturuyorduk. Bir musikişinas,¹ gayet meşhur bir hanende² komşumuzun benden biraz büyücek çocukları vardı. Bunlar koca çayırın bir tarafında perende atarlar ve bir ramazan gecesini, Şehzadebaşı’nda, beni fevkalâde teshir eden³ küçük cambaz çocuğu gibi elleriyle yerde yürürlerdi.*” (Ömer Seyfettin 2016: 135) cümlelerinden anlaşılabilceği üzere olumlu, büyüleyici bir etki bırakmıştır. Bu etkinin temel sebebi o güne kadar görülme-yen hareketlere tanık olmaktır. O, küçüklüğünde gördüğü jimnastik hareketlerinden çok etkilenir ve kendisi de bu hareketleri yapmak ister. Onun ilk denemesi başarısız olmuştur. Komşu çocuklarının yanına giden yazarın canı, onların bedenini açmak için yaptırdıkları hareketten yanar hatta o ağlar. Yazarın böylece jimnastik tecrübeleri olumsuz başlar. İlk tecrübeden canı yanan, ağrıları birkaç haftada ancak geçen yazar yine de

¹ Müzikçi, müzisyen.

² Şarkıcı.

³ Büyüleyen.

jimnastikten uzaklaşmaz. O, kendi kendine çalışmaya, daha önce gördüğü jimnastik hareketlerini yapmaya uğraşır; evde bulunanlar kendisine zarar vereceği uyarısında bulununca da çalışmalarını gizlice sürdürür. Bu çalışma kısa sürede neticesini verir: “*Ne kadar gün geçti, bilmiyorum, artık ellerim ve başım yerde, ayaklarımı yukarıda tutabiliyordum. Hemen çayıra koştum, onların, o çocukların önünde kendilerinin tenezzül etmeyeceklerini⁴ bildiğim ehemmiyetsiz⁵ maharetimi⁶ ibraz ettim.⁷ Geçen gün ağlayan çocuğun bugün kavak duruşu taaccüplerini⁸ celp etti,⁹ mahaza,¹⁰ takdir ettiler. [...] Az bir zaman zarfında ben de ellerimle yürümesini ve birbiri arkasına dört beş perende atmasını öğrendim. Hatta yan perendelerde onlara bile takaddüm etmiştim.¹¹”* (Ömer Seyfettin 2016: 136).

Ömer Seyfettin, kendi merakı ve çabasıyla jimnastiğe başlamış ve kendini belirli bir noktaya getirmiştir. Bu husus bir süre sonra başladığı okul hayatında dikkat çekmesine de vesile olmuştur. Daha ilk derslerde yaptığı beklenmedik hareketler hem öğrencilerin hem de öğretmenin dikkatini çekmiş “*seri bir perende ile icra,¹² sonra [...] ellerimle yürüyerek bir daire devrettim. Muallim ve çocuklar, hepsi mütahayyirdi.¹³”* (Ömer Seyfettin 2016: 137) ifadesinden anlaşılacağı üzere onları şaşkınlığa sürüklemiştir. Öğretmen bu alana aşırı ilgili olan pek öğrenci bulamadığı için sevinmiş ve Ömer Seyfettin’i çalıştırıp onun daha da gelişmesini sağlamıştır. Okula başladıktan sonraki iki yıldaki gelişimiyle yazar, öğretmenin jimnastikteki yardımcısı konumuna yükselmiştir. Yazar, öğretmenin olmadığı günler onun yerini almakta ve arkadaşlarını bir öğretmen edasıyla çalıştırmaktadır. O, çocuklukta başlayan jimnastik merakını, bunun okul hayatındaki gelişimini ve çevresinin verdiği tepkiyi şöyle aktarır: “*Tahsilim büyüdükçe, çemberimin metrukiyetiyle¹⁴ başlayan idmanım da büyüyor, maharetlerim tezayüt¹⁵ ve taaddüt¹⁶ ediyordu. Ailemin en eski kafa eşhası¹⁷ bile benim bir sür’at-i fevkalâde¹⁸ ile neşv ü nema¹⁹ bulan bünyeme bakarak*

⁴ Alçak gönüllülük göstermeyeceklerini.

⁵ Önemsiz.

⁶ Yeteneğimi.

⁷ Gösterdim.

⁸ Şaşkınlıklarımı.

⁹ Çekti.

¹⁰ Bununla birlikte.

¹¹ Geçmiştim.

¹² Yapma.

¹³ Şaşkıncı.

¹⁴ Terkedilmesiyle, bırakılmasıyla.

¹⁵ Artma.

¹⁶ Çoğalma

¹⁷ Kişileri.

¹⁸ Olağanüstü hız.

¹⁹ Yetişip büyüme.

jimnastiğin fevaidine²⁰ itikat ediyorlardı,²¹ bu küçük ve tüysüz çocuk çehresinin altında katı pazılı, adalî²² bir delikanlı vücudu yaşıyor, vücudum koşuyor, yaşım geride kalıyordu. Seneler geçti, büyük mekteplere geçtim, artık müthiş bir jimnastik taraftarı, devamlı bir idmancı idim (Ömer Seyfettin 2016: 138).

Ömer Seyfettin, büyük bir merakla jimnastiğe başlamış, okul hayatında bu alanda öğretici olacak kadar jimnastik yeteneğini ileriye taşımış; bunun sonucunda atletik, kaslı bir beden yapısına sahip olmuş ve tam anlamıyla jimnastik sevdalısı hâline gelmiştir. Okul hayatından sonra ise jimnastik merakı ve sevdası bunun tam tersine dönecektir.

2. Jimnastik Üzerine Düşünceler

Ömer Seyfettin'in jimnastikle ilgili düşünceleri olumludan olumsuzla doğru değişkenlik gösterir. Çocukluğunda ve gençliğinde tam anlamıyla jimnastik meraklısı ve sevdalısı olan yazarın görüşleri sonradan değişmiştir. Okul yıllarında matematik öğretmeniyle tartışmaya girecek kadar jimnastik taraftarıdır Ömer Seyfettin. Jimnastiği kötüleyen matematik öğretmenine karşı Ömer Seyfettin, bu sporu savunmakta ve öğretmeni ikna etmeye çalışmaktadır. Yazar, jimnastikle ilgili düşüncelerinin hangi dönemde ve nasıl değiştiğini “*mektepten hayatından uzaklaştıktan bir müddet sonra idmanla kalp ve dimağın mesele-i teessürü²³ beni epeyce işgal etti, müntesib-i fen²⁴ olmayan bir adam fenne ait ne kadar kitap okuyabilir ve cem-i malûmat²⁵ edebilirse ben maazziyadetin²⁶ yaptım; tasdik ettim ki idmanla aheng-i kalp²⁷ bozuluyor... Dimağın tesirine gelince [...] işigalât-ı fevkalâde-i bedeniye²⁸ ve harekât-ı gayr-ı tabiyye-i sakile²⁹ ile vücut zenginleştirildikçe bir inhitat-ı batî-i dimağî,³⁰ bir donukluk, bir adem-i intizam³¹ zuhur ediyor³²” (Ömer Seyfettin 2016: 139-140). Okuduklarından hareketle zamanla yazar, jimnastiğin aleyhine dönmüş ve bu sporun hem bedensel hem de zihinsel açıdan zararlı olduğunu düşünmeye başlamıştır. O, okul hayatı bitene kadar jimnastiğin sağlık için, kuvvetli bir bünye için şart olduğunu düşünmüş, daha sonra da bu fikirlere muhalefet etmiştir.*

²⁰ Faydalarına.

²¹ İnanıyorlardı.

²² Kaslı.

²³ Birbirini etkileme sorunu.

²⁴ Bilimle, fenle ilgili.

²⁵ Çok, fazla bilgi.

²⁶ Fazlasıyla.

²⁷ Kalbin ahengi, düzeni.

²⁸ Bedenin çok çalıştırılması.

²⁹ Doğal olmayan ağır hareketler.

³⁰ Zihinsel yavaşlık, ağırlık.

³¹ Düzen yokluğu, düzensizlik.

³² Ortaya çıkıyor.

“Jimnastiğe Dair I” başlıklı yazının girişinde dönem itibarıyla jimnastiğin revaçta olduğu ifade edilir. Küçük yaşlardaki basit jimnastik hareketlerinin sakıncalı olmadığı, 17-18 yaşlarına gelince başlanan halter, barfiks, trapez, ip eksenli jimnastiğin ise sakıncalı olduğu ifade edilir. Temel sakınca kasların gelişmesidir. Kaslar gelişip pazılar büyüyünce bunun sağlık olduğu düşüncesi ortaya çıkar ve Ömer Seyfettin’e göre bu doğru değildir. Yazar, gittikçe büyüyen pazıların yaş ilerledikçe beden dengesini bozduğunu vurgulamaktadır. Bunun aksini söyleyenlerin bilime muhalefet ettiklerini söyleyen yazar, hayatta hareketin olması lazım geldiğini ama bu hareketin jimnastikle değil de yürümek, koşmak gibi insan doğasına daha uygun faaliyetlerle sağlanması gerektiğini dile getirir.

Yazının devamında güzel bir vücut için jimnastiğe başvuranların da doğru yapmadığı anlatılır. İnsan vücudunun yaptığı işe ya da yiyip içtiklerine göre değişebildiği, bunun normal olduğu aktarıldıktan sonra belirli bir yaştan sonra vücut güzelliği için yapılan jimnastiğin insanın sağlığını ciddi bir ölçüde kaybetmesi sonucunu doğurabileceği söylenir.

Kendi de jimnastikle uzun süre uğraşan ve bunun üzerine de kitaplar okuyan Ömer Seyfettin neticede “*idmanla kazanılan bir sıhhat yalan ve hayaldir. Bu dakika-i itirafta³³ evvelki ben gibi çalışan, hayatını, gençliğini halterlere, barfikslere, lâstiklere, coplara hasretmiş³⁴ olanları düşünüyorum. Bunlar hep tabiatı ihmal ederek, tabiata ehemmiyet vermeyerek yahut tabiata kanaat etmeyerek sanattan istifade etmek³⁵ istiyorlar.*” (Ömer Seyfettin 2016: 133) cümleleriyle ifade ettiği noktaya gelmiştir. Ona göre jimnastik özellikle belirli bir yaştan sonra sakıncalıdır; onun yerine insan doğasını fazla zorlamayan, insan doğasına uygun gerinme, yürüme, koşma gibi faaliyetler yapılmalıdır. Söylediklerinin doğruluğunu ispat etmek için de çok yaşayanların jimnastikler uğraşanlar değil de hayatın akışı içerisinde doğal bir şekilde, vücudunu zorlamadan hareket eden insanlar olduğunu söylemektedir.

Ömer Seyfettin, aynı yazıda, jimnastiğin insanın aklı, şuuru üzerinde de olumsuz etkileri olduğunu da ifade etmekte, bunun ayrıntısını pek de girmemekle beraber okullardaki zeki insanların bedensel hareketlerden çok da hazzetmemelerinin bunun bir göstergesi olabileceğini dile getirmektedir.

“Jimnastiğe Dair I” başlıklı yazıdan yedi yıl sonra kaleme alınan “Millî Jimnastik” başlıklı yazıda da bu sporun zararları üzerinde durulduğu görülmektedir. Ömer Seyfettin bu

³³ İtiraf dakikasında, anında.

³⁴ Sıkıştırmış.

³⁵ Yararlanmak.

yazıda, madde madde uzun süre jimnastik yapanların yaşadıkları maddi sıkıntıları ortaya koymaktadır:

“1. Gayet çabuk ihtiyarlıyorlar. Hâlden düşüyorlar.

2. Hiç hastalığa mukavemet edemiyorlar.³⁶

3. Takatleri azaltıyor.

4. Soğuk, sıcak gibi havaî tesirlerden son derece muztarip oluyorlar.” (Ömer Seyfettin 2016: 230).

Bunun yanında da Ömer Seyfettin’e göre manevi zararlar da söz konusudur. Bu da taklitçilik sebebiyle kendi özünden uzaklaşmaktır. Taklit ile jimnastik alınıp uygulandığında atalarımıza ait sporlar terkedilmekte ve bu da insanı kendi öz değerlerinden uzaklaştırmaktadır yazara göre.

Neticede Ömer Seyfettin’in jimnastiğe dair görüşlerinin gerek tecrübe gerekse okunanlar aracılığıyla zaman içerisinde çok olumludan çok olumsuz doğru bir değişim gösterdiği görülmektedir.

3. Jimnastik Yerine Millî Spor Tavsiyeleri

Çocukluk ve gençliğinde jimnastikle ilgilenmiş, bu alanda kendini epeyce ilerletmiş olan Ömer Seyfettin okul yıllarından sonra jimnastikten uzaklaşır; jimnastiğin aleyhinde konuşmaya başlar. İnsanın hareket etmesi, spor yapması gerektiğini hayatı boyunca savunan yazar, okul hayatından sonra bu hareketin jimnastikle değil de yürüme, koşma gibi fazla zorlayıcı olmayan sporlarla sağlanmasının uygun olduğunu düşünür. Yazar, daha sonra bu düşüncesini geliştirip millî sporların jimnastiğe tercih edilmesi gerektiğini savunur. Millî sporları ön plana çıkarmadan önce jimnastiğe maddi-manevi zararları olduğu sebebiyle karşı çıkmaya başlayan yazar, zamanla bunun üstüne onun taklit olduğunu, bize uygun bir spor olmadığını da dile getirir. Bunun altındaki temel sebeplerden biri onun Türkçülük akımı etkisinde olmasıdır. Belirli bir yaşa kadar jimnastik yapan, tam bir jimnastik sevdalısı olan Ömer Seyfettin, Türkçülük akımının etkisiyle bunun taklit sonucu ortaya çıktığını ve Türk milletinin kendi kültürüne ait sporları yapması gerektiğini ifade eder. Nitekim “Millî Jimnastik” başlıklı jimnastiğin yerine hareket içeren Türk kültürüne ait sporları tavsiye eden yazıda yazar “*terakki,³⁷ taklit demek değildir! Taklit; terakkiye manidir.*” (Ömer Seyfettin

³⁶ Karşı koyamıyorlar, direnemiyorlar.

³⁷ İlerleme, gelişme.

2016: 231) demekte taklitçiliğin ilerlemenin önüne geçtiğini vurgulamaktadır. Ona göre gelişebilmek için milletin kendi değerleri etrafında hareket etmesi gerekmektedir. Yazar jimnastiği de bu bağlamda algılamakta ve o zaman verilen jimnastik eğitimine iki sebepten karşı çıkmaktadır:

“1. Mektepteki çocuklar bunu pek kifâyetsiz,³⁸ manâsız, tatsız buluyorlar ve cidden sıkılıyorlar.

2. Çocuklar üzerinde ciddi bir fayda husule getirmekten³⁹ ziyade mühim bir sıkıntı husulüne badi oluyor⁴⁰” (Ömer Seyfettin 2016: 231).

Ömer Seyfettin’in bu gerekçelerle ifade etmek istediği husus jimnastiğin taklit sonucu bize geldiği, bize uymadığı ve bunun yerine bize uygun sporların tercih edilmesi gerektiğidir. Bu noktada yazar güreş, binicilik, koşu, yüzücülük ve silahşorluk sporlarını tavsiye etmektedir. Tavsiye, bu sporların Türk milletinin geleneksel alanları olduğu düşüncesiyle yapılmaktadır. Aynı zamanda bu sporlar, hareketli olmaları bağlamında millî jimnastik unsurları olarak değerlendirilmektedir.

İlk olarak güreş ele alınmakta ve bu sporun çağın gereklerine uygun şekilde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bir başka ifadeyle yazar, yağlı güreşin terkedilmesi gerektiğini ifade etmekte; minderde güreşçinin kilosuna ve süreye göre yapılacak bir güreşi savunmaktadır. Güreşçinin ne giymesi gerektiğine kadar ayrıntı veren Ömer Seyfettin, müsabakaların da nasıl icra edilmesi gerektiğini de açıklamaktadır. Ona göre modern şekilde icra edilecek güreşin maddi ve manevi faydaları vardır. O, tarihte sıklıkla karşılaşılan ve milli erdemlerimiz olan cesaret, kuvvet, ölçülü olma, üstün olma ile yenmenin güreş aracılığıyla kazandırılabilirliğini düşünmektedir. Yazar, güreşen bir çocukta ilk olarak cesaretin artacağını ve bu cesaretin onun hiçbir zaman ümitsizliğe düşmemesini sağlayacağını ifade etmektedir. Cesaretle güreş yapan kuvvetli olur. Ölçülülük de güreşle sağlanabilir. Güreşen kişi sinirine teslim olmaz, sükûnet içerisinde hareket eder. Aynı zamanda güreşen kişi yenme isteğiyle hareket eder ve bu duyguyla hareket ettiğinde de miskinliğinden sıyrılıp karşısındakine üstün gelmeye çalışır. Bütün bunların sonucunda yenme durumu ortaya çıkar ve çocuk bu duygunun lezzetinin hiçbir yerde olmadığını idrak eder. Böylece her çocuk milli erdemleri kazanır ve bu erdemlerle kendi milletine hizmet eder. Dolayısıyla da ilerlemenin olması da kaçınılmaz hâle gelir.

³⁸ Yetersiz.

³⁹ Ortaya çıkarmaktan.

⁴⁰ Sebep oluyor.

Binicilik da ona göre ata sporlarından. Biniciliğin öğretilmesi de hem düşmanlara karşı savunmayı hem de sağlıklı yaşamı sağlar: “*Müsellah⁴¹ bir milletin en birinci sporu binicilik olmalıdır. Ve herkes tasdik eder⁴² ki ata binmek bugün en tavsiyeye şayan⁴³, en sıhhi bir eğlencedir* (Ömer Seyfettin 2016: 238). Bu sporun yapılması için ihtiyaç olanları ve yöntemi de anlatan Ömer Seyfettin’e göre bu spor öğretildiği zaman kazanılacak dört önemli husus vardır. Bunlardan birincisi önemli bir geleneğimizin yaşatılmasıdır. Binicilik yaşatılınca cirit ve benzeri ata sporlarının da önü açılacaktır. İkincisi kaybolmaya yüz tutan at yetiştiriciliği tekrar canlanacaktır. Üçüncüsü binicilik yarışmaları başlayacak, böylece rekabet ön plana çıkacak ve bu rekabet içerisinde olan yabancıların karşısında Türklerin milli duygularının ön plana çıkması hızlanacaktır. Dördüncüsü ise ordu için yetenekli süvariler yetişecektir.

İlk ikisine göre daha az üzerinde durulan koşu ve yüzücülük de jimnastik yerine tavsiye edilen sporlardandır. Koşu için bütçeye yük bindirmeyecek bir spor diyen yazar şöyle devam eder: “*Jimnastik muallimi talebelerini haftada bir defa geniş bir yere çıkarır. Onları eşleri ile yarıştıır, sonra hepsinin arasında umumi bir müsabaka yapar. Koşmanın faydası çoktur. Tabii bir hareket olduğu için hiçbir zararı yoktur. Çünkü insanlar, hayvanların koşucu sınıfına mensupturlar. Bacakları kuvvetlenir, göğüs genişler, çeviklik hâsıl olur⁴⁴*” (Ömer Seyfettin 2016: 239). Yüzme bilmek yazara göre her Türkün özelliği olmalıdır. Çünkü Türkler asker bir millettir ve asker milletlerin olmazsa olmazlarından biri de yüzebilmektir. Sahile yakın okullarda denize gidilerek eğitim yapılması ve hiç yüzemeyenler için karada teorik eğitim yaptırılması önerilmektedir.

Türk milletine uygun sporlar arasında gösterilen son dal silahşorluktur. Bu sporla elde silahla yapılan eskrim ve benzeri sporlar da kastedilse de özellikle atıcılık üzerinde yoğunlaşılır. Bunun sebebi de askerlikle ilgilidir. Yazar, iyi nişancıların ordu içerisinde önemli olduğunu “*bir nişancı yetiştirmek millete bir kuvvet ilave etmek demektir. Nişancı olmayan ezeli bir tefevvuk⁴⁵ mücadelesi olan bu hayatta mutlaka bir gün mağlup ve perişan olacaktır.*” (Ömer Seyfettin 2016: 239) cümleleriyle ifade eder. Atıcılığın gerektiği kadar üzerinde durulmadığı, Balkanlardaki komşuların bunu çok önemseddiği ve bizim de önemsememiz gerektiği vurgulanmaktadır. Hatta bu bağlamda uyanış olmadığı takdirde

⁴¹ Silahlı.

⁴² Onaylar.

⁴³ Yakışır.

⁴⁴ Ortaya çıkar.

⁴⁵ Üstün olma.

üzerinde durulan ve Türklük erdemlerinden olan sporların başkalarının eline geçeceği de dile getirilmektedir.

Belirtilen sporlar ele alındıktan sonra “biz Türklere yalnız sıhhat değil, kuvvet de lâzımdır. Onun için atalarımızın jimnastikini bugün değiştirerek onların esaslarından yeni bir tarz ibdâ ederek⁴⁶ kendimize, yeni hayata, yeni Türklüğe mahsus bir yol açmalıyız.” (Ömer Seyfettin 2016: 240) cümleleriyle bu sporların Türkçülük bağlamında oluşturulmak istenen “yeni hayat”ın bir unsuru olduğu belirtilmektedir. Belirtilen şekilde bir spora değil de taklitle alınmış jimnastiğe meyil gösterildiğinde ortaya çıkacak olumsuzluklar ise şöyle ortaya konur: “Millî Türk jimnastiğini⁴⁷ ihmal eder, çocuklarımızı korkak, zayıf, asabi, dîn⁴⁸ ve mağlup bırakırsak biz de o karanlığa Bizanslıların, Romalıların milletlerine mahsus fazilet ve cesaretlerini kaybederek bütün o bugün yok olan kavimlerin gittiği izmihlâl⁴⁹ uçurumuna yuvarlanacağız” (Ömer Seyfettin 2016: 240-241). Görüldüğü üzere Ömer Seyfettin’in her unsura bakışı, doğal olarak, mensup olduğu Türkçülük düşüncesi etrafında şekillenmektedir.

⁴⁶ İcat ederek.

⁴⁷ Burada jimnastik kelimesiyle spor kastedilmiştir.

⁴⁸ Aşağı, aşağılık.

⁴⁹ Yok olma.

Sonuç

Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Ömer Seyfettin'in düzyazılarında çeşitli hususlar üzerinde durması söz konusudur. Bu hususlardan biri de yıllarca faal olarak yaptığı jimnastiktir. Bu bağlamda yazarın doğrudan jimnastikle ilgili üç yazısı ön plana çıkmaktadır. Bu yazıların ilk ikisi birbirinin devamı olarak 1904 diğeri ise 1911'de yayımlanmıştır. Bu yazılarda Ömer Seyfettin bir taraftan jimnastik geçmişini diğeri taraftan jimnastikle ilgili düşüncelerini ifade etmektedir. Bunun yanında da spor eksenli tavsiyelerin de söz konusu edildiği görülmektedir. İlk iki yazıda jimnastikle ilgili tecrübeleri ve düşüncelerini anlatan yazar, son yazıda hem jimnastikle ilgili düşüncelerini hem de jimnastik yerine yapılması gereken sporları irdelemiştir.

Ömer Seyfettin'in jimnastikle ilgili düşünceleri en olumludan en olumsuz doğru bir değişim göstermektedir. Çocukluğunda ve okul yıllarında o, jimnastik meraklısıdır. O kadar ki komşu çocuklarından gördüğü hareketleri yapmaya çalışır ve bireysel çalışmalarını sonucunda belli bir noktaya gelir. Okul yıllarında ise jimnastik hocasına yardımcı olacak, zaman zaman onun yerine ders verecek kadar kendini geliştirir. Bunun yanında o, belirtilen dönemlerde jimnastiğin aleyhinde konuşanlarla tartışmaya girecek kadar da bu sporu savunmaktadır. Bu durum okul bittikten sonra değişir. Bunun iki temel sebebi vardır. Bunlardan ilki ve daha önce ortaya çıkan jimnastiğin faydalı olmak bir yana zararlı olduğunun düşünülmesidir. Ömer Seyfettin, okuduğu kitaplardan hareketle jimnastiğin faydalı değil tam tersine zararlı olduğunu düşünmeye başlar. İkinci sebep ise ideolojiktir. Önceleri sadece jimnastiği sağlığa zararlı olduğu düşüncesiyle reddeden yazar, 1911'deki yazısında bu sporun taklit sonucu ortaya çıktığını, bizim kültürümüze ait olmadığını da ifade eder. Türkçülük mefkûresi ile jimnastiğe karşı çıkan yazar, bununla sınırlı kalmaz ve Türk kültürüne ait sporları tavsiye eder. Ona göre insan, hayatından sporu eksik etmemelidir ancak yapılacak spor jimnastik gibi taklitle gelmiş bir alan değil güreş, binicilik, koşu, yüzme, atıcılık gibi Türk kültürüne ait bir alan olmalıdır.

Sonuç olarak Ömer Seyfettin'in sporla, jimnastikle ilgili düşüncelerini 20. yüzyılın başında ortaya koymuş, bu düşüncelerini o dönemde millete yol gösterme amacıyla kaleme almıştır demek mümkündür. Spora, jimnastiğe eğilimli bir şahsiyet olan Ömer Seyfettin'in bu alanlarla ilgili tecrübe ve düşüncelerinin hayatın akışı içerisinde değiştiği görülmektedir.

Kaynakça

Devellioğlu, Ferit (1996). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. (13. Bs.). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Ömer Seyfettin (2016). Bütün Nesirleri (Fıkralar, Makaleler, Mektuplar ve Çeviriler), (Haz. Nâzım Hikmet Polat). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Polat, Nâzım H. (Mart 2020). “Kısacık Ömürlü Büyük Adam: Ömer Seyfettin”. Türk Dili, S.819, s. 4-12.

Şemseddin Sami (1998). Kamûs-ı Türkî. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.